

ปาฐกถาพิเศษเนื่องในโอกาสครบรอบ 50 ปี
ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์:
“วิสัยทัศน์ผู้นำกับการรับมือความเปลี่ยนแปลงเพื่อความยั่งยืน
(Embracing Changes for Sustainability)”

ในวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2567 ณ ห้องประชุมสุธรรม อารีกุล
อาคารสารนิเทศ 50 ปี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

H.E.Hun Saroeun¹

Received: April 28, 2024 1; Revised: May 15, 2024; Accepted: June 25, 2024

บทนำ

ปาฐกถาพิเศษเนื่องในโอกาสครบรอบ 50 ปี ภาควิชารัฐศาสตร์
และรัฐประศาสนศาสตร์ ในหัวข้อ “วิสัยทัศน์ผู้นำกับการรับมือความ
เปลี่ยนแปลงเพื่อความยั่งยืน (Embracing Changes for Sustainability)”

¹ เอกอัครราชทูตกัมพูชาประจำประเทศไทย

เป็นการผสมผสานหลายสาขาวิชาเข้าด้วยกัน ทั้งสาขาการปกครอง รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยหัวข้อนี้จะเน้นใน 2 เรื่องหลัก คือ 1. การรับมือกับความเปลี่ยนแปลงเพื่อความยั่งยืน 2. วิสัยทัศน์ของผู้นำ

การรับมือความเปลี่ยนแปลงเพื่อความยั่งยืน

การรับมือความเปลี่ยนแปลงเพื่อความยั่งยืน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1. ประเภทที่สามารถคาดการณ์ได้ว่าในอนาคตมันจะเกิดอะไรขึ้น และ 2. ประเภทที่เราคาดการณ์ไม่ได้หรือยากที่จะคาดการณ์ หรือเรียกว่า เหตุสุดวิสัย สำหรับความเปลี่ยนแปลงที่คาดการณ์ได้ องค์ปาฐกแบ่งเป็น 4 ระดับเข้า และความเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นส่งผลกระทบทั้งดีและไม่ดีต่อการบริหารจัดการทั้งกิจการระดับโลก ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ และระดับองค์กร

สำหรับการจัดระดับและการเลือกประเภทความเปลี่ยนแปลงนั้น มาจาก องค์ความรู้ขององค์ปาฐกที่ได้ศึกษามาในระดับปริญญาตรี โดยได้ศึกษาจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยการมาเป็นองค์ปาฐกในครั้งนี้เปรียบเสมือนการกลับมาบ้านหลังที่สอง ซึ่งทำให้นึกถึงอดีตเมื่อ 20 ปีที่แล้ว ในวันที่ 13 มิถุนายน พ.ศ. 2546 ซึ่งเป็นวันแรกที่องค์ปาฐกได้เข้ามาศึกษา ณ คณะสังคมศาสตร์ สาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยเป็นสถานที่แรกในประเทศไทยที่ได้มา

เยือน โดยในปัจจุบันนี้ได้กลับมาทำงานเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชามาโดยตลอด ซึ่งเริ่มจากการได้รับการแต่งตั้งเป็นกงสุลใหญ่ จังหวัดสระแก้วและในขณะนั้น องค์ปาฐกได้มีโอกาเรียนหนังสือที่สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ สาขาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน ในระดับปริญญาโท นอกจากนี้ยังมีโอกาสได้เข้ารับการศึกษาระดับปริญญาโทที่กัมพูชา ด้านกฎหมายและรัฐประศาสนศาสตร์

เนื่องด้วยโอกาสปาฐกถาพิเศษครบรอบ 50 ปี ภาควิชารัฐศาสตร์ และรัฐประศาสนศาสตร์ องค์ปาฐกจึงใช้โอกาสดังกล่าวในการขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยเฉพาะ รองศาสตราจารย์ จุฑาทิพ คล้ายทับทิม รองหัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ตลอดจนขอบคุณที่ให้การต้อนรับองค์ปาฐกมาร่วมงานในครั้งนี้

สำหรับความเปลี่ยนแปลงระดับโลกนั้นแบ่งได้ 5 ด้าน ที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชน ดังนี้

1. ความเปลี่ยนแปลงด้านการเมืองและความมั่นคง

ความเปลี่ยนแปลงด้านการเมืองและความมั่นคง หากพิจารณาย้อนกลับไปในอดีตจะพบว่าการเมืองและความมั่นคงของโลกเราได้เปลี่ยนผ่านมาหลายยุคหลายสมัย ซึ่งในครั้งนี้องค์ปาฐกจะยกมาบางสมัยเท่านั้น กล่าวคือการเปลี่ยนผ่านจากยุคหินสู่ยุคโลหะ ยุคไฟ คนรู้จักใช้ไฟ ยุคล่าอาณานิคม และยุคกอบกู้เอกราช มีการล่าอาณานิคมประกอบกับการกอบกู้เอกราช การเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากสงครามโลกครั้งที่ 1

สงครามโลกครั้งที่ 2 และสงครามเย็น ยุคมหาอำนาจชั่วคราว โดยหากพิจารณาในปัจจุบัน จะพบว่าโลกกำลังอยู่ในยุคมหาอำนาจหลายชั่ว

การเมืองและความมั่นคงโลกกำลังเปลี่ยนไปสู่ยุคมหาอำนาจหลายชั่ว ซึ่งจะเห็นว่ามีกำลังกลุ่มกันเป็นกลุ่ม BRICS, BRICS+, NATO, AUKUS, EU และ ASEAN เป็นต้น โดยทีมหาอำนาจอันดับหนึ่งไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงในลักษณะนี้ และพยายามต่อต้านเพื่อรักษาความเป็นมหาอำนาจใหญ่สุดหรือชั่วคราวของตนให้ดำรงอยู่ตราบนานเท่านาน ในขณะที่มหาอำนาจที่กำลังฟื้นตัวกลับมาหรือเรียกว่า “หมีขาว” มหาอำนาจเกิดใหม่หลายชาติต่างพยายามยกระดับตนเองเพื่อแข่งขันความเป็นมหาอำนาจอันดับหนึ่งของโลก หากไม่สามารถเป็นมหาอำนาจทุกด้านอย่างน้อยสามารถเป็นมหาอำนาจด้านใดด้านหนึ่งของโลก ซึ่งสถานการณ์เช่นนี้จะนำไปสู่การต่อสู้กันระหว่างมหาอำนาจอย่างร้อนระอุและก่อให้เกิดสงครามต่าง ๆ อย่างที่เผยแพร่ผ่านข่าวสารต่าง ๆ โดยหากติดตามจะเห็นว่าทั้งสงครามที่คล้ายกับสงครามเย็นสมัยก่อน และสงครามที่ร้อนระอุปะทะกันอย่างในปัจจุบัน

ดังนั้นจะเห็นว่า โลกในปัจจุบันอยู่ในสภาวะการเปลี่ยนแปลงที่ค่อนข้างซับซ้อน และยากต่อการคาดการณ์ นอกจากนั้นยังมีสงครามการค้าและสงครามเทคโนโลยีระหว่างมหาอำนาจ เช่น ประเทศนี้ค้นพบ 5G ก่อน ประเทศที่เคยค้นพบ 4G ไม่ยอมรับ แล้วจึงหันมาเร่งพัฒนาเทคโนโลยี 6G ก่อน จึงเรียกว่าเป็น สงครามเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นมา

นอกจากนั้น ยังมีการสกัดกั้นกันและโจมตีระบบเทคโนโลยีของประเทศคู่แข่ง โดยอ้างว่าจะมีการรั่วไหลของข้อมูลความมั่นคงของประเทศ

สรุป ความเปลี่ยนแปลงด้านการเมืองแสดงเกิดขึ้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต トラบใดที่มนุษย์ยังเคลื่อนไหวอยู่ ความเปลี่ยนแปลงก็ยังคงเกิดขึ้นอยู่ตามนั้นไปด้วย

2. ความเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ

หากพิจารณาในอดีตจะเห็นว่าระบบเศรษฐกิจโลกเปลี่ยนมาหลายยุคหลายสมัย ตั้งแต่ยุคที่มนุษย์ต้องไปล่าสัตว์ทำเป็นอาหาร และยุคที่ผลิตเพื่อที่จะใช้กันในประเทศหรือในหมู่สังคมของตนเอง สืบเนื่องมาจนการผลิตจำนวนมาก ๆ เพื่อการค้าขาย ความมั่งคั่ง และสร้างความเป็นประเทศที่รวยและประเทศที่พัฒนาแล้ว จนทำให้มีการจัดลำดับการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ประเทศด้อยพัฒนาหรือยากจน ประเทศรายได้ปานกลาง โดยประเทศรายได้ปานกลางมี 2 ระดับ คือ ระดับต่ำ (Lower) และระดับสูง (Upper) สิ่งเหล่านี้สะท้อนถึงความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ

นอกจากนั้นยังมีประเทศด้อยพัฒนา ซึ่งจัดเป็น LDC และมี LLDC ด้วย ซึ่ง LLDC หมายถึง Land Lock Least Development Country ซึ่งมีมากกว่า LDC เนื่องจากว่าประเทศ LDC อาจอยู่ติดทะเล หรืออื่น ๆ ซึ่งจะมีโอกาสมากกว่า พอมี L มาอีกตัวค่อนข้างยาก ต้องปรับ โดยบาง

ประเทศได้ออกนโยบายว่าประเทศตนไม่ใช่ Land-Lock แต่เป็น Land-Link Country เพื่อสร้างค่าและยกระดับของประเทศตนขึ้นมา

ในปัจจุบันจะเห็นว่ามีความเปลี่ยนแปลงในประเทศพัฒนาแล้ว เช่น อัตราการเกิดที่น้อยลง โดยหลายประเทศตอนนี้เจอปัญหาเรื่องประชากรที่ก็น้อย อีกทั้งตอนนี้เกาหลีใต้กับญี่ปุ่นประสบปัญหาอัตราการเกิดของประชากรลดน้อยลงอย่างมาก ซึ่งผู้สูงอายุมีจำนวนเยอะมากขึ้น จึงส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงต่อระบบเศรษฐกิจของโลก ภูมิภาค และประเทศ จึงทำให้ต้องนำเข้าแรงงานต่าง ๆ จากประเทศอื่น เช่น ประเทศไทยต้องนำเข้าแรงงานมาจากประเทศกัมพูชา ประเทศลาว ประเทศพม่า และประเทศเวียดนามที่มีอัตราการเกิดและมีประชากรที่มีอายุวัยทำงานจำนวนมาก ซึ่งอันนี้เป็นความเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดชัดเจนเกี่ยวกับด้านเศรษฐกิจ ประเทศที่มีรายได้ปานกลางบางประเทศกำลังจะกลายเป็นประเทศที่มีมีรายได้สูง บางประเทศที่มีรายได้สูงพอเจอปัญหาเรื่องเศรษฐกิจ สงครามต่าง ๆ ก็กำลังจะตกไปเป็นประเทศที่ยากจน สิ่งเหล่านี้เป็นการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่สามารถมองได้ชัดจากข่าวสารต่าง ๆ

นอกจากนี้ในปัจจุบันก็ได้มีความเปลี่ยนแปลงจากการค้าขายแบบออฟไลน์ไปเป็นแบบออนไลน์ ซึ่งทำให้มูลค่าการค้าขายและกิจกรรมทางเศรษฐกิจมีความคึกคักมากกว่าสมัยก่อน รวดเร็วกว่าสมัยก่อน เพราะฉะนั้นใครที่ใช้โอกาสนี้ได้ จะมีความได้เปรียบจากคนที่ปรับตัวไม่ทันตามไม่ทันในการปรับเปลี่ยนทางเศรษฐกิจ อีกทั้งในอดีตมีการใช้เงินเหรียญถึงปัจจุบันก็ยังใช้อยู่เป็นเงินตราสกุลหลักในการแลกเปลี่ยนในการเทียบ

แต่ตอนนี้เริ่มมีเงินใหม่เข้ามาเพื่อแย่งชิงหน้าที่ของเงินสกุลดอลลาร์ และมีพวก Crypto Currency มีสกุลเงิน BRICS ที่กำลังคิดกันว่าจะตั้งขึ้นระหว่างประเทศที่ไม่มีความสัมพันธ์กับสหรัฐอเมริกา นอกจากนั้นยังมีเงินหยวนของจีนด้วย

3. ความเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี

ความเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี เดิมทีมนุษย์เราค้นพบเครื่องจักรไอน้ำ และได้ปรับมาใช้น้ำมัน ซึ่งในปัจจุบันก็ใช้ไฟฟ้า และต่อไปก็จะใช้ไฮโดรเจน อีกทั้งการสื่อสารจาก 2G 3G 4G มาเป็น 5G ตลอดจนถึง AI เข้ามากล่าวคือ โปรแกรม AI ช่วยลดอายุจากการแต่งรูปให้ดูเด็กลงได้ ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่และการบริหารจัดการของเรา

นอกจากนั้นยังเปลี่ยนจากเทคโนโลยีอนาล็อกมาเป็นดิจิทัล กล่าวคือ เศรษฐกิจเริ่มพัฒนามาเป็นเศรษฐกิจดิจิทัลแล้ว ทุกอย่างกลายเป็นสมาร์ต เช่น สมาร์ตทีวี หรือ ตู้เย็นสมาร์ต ตลอดจนถึงการใช้ Social Media ต่าง ๆ เช่น Facebook ที่ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนในโลกนี้ ก็สามารถรับฟังได้ อีกทั้งในอนาคตอาจจะมี 6G แต่ใครจะเป็นผู้ค้นพบ 6G เรายังไม่ทราบ โดยอาจจะเป็นจีนหรือสหรัฐอเมริกา แล้วจะเกิดอะไรขึ้นถ้าใครค้นพบก่อน มีการแย่งกันอีกหรือไม่ สกัดกันอีกหรือไม่

4. ความเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม

ปัจจุบันชีวิตคนเรา การทำงาน การบริหาร กิจการอื่น ๆ ต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ซึ่งสิ่งนี้มีการพูดกันมานานแล้ว และเวทีระดับโลกก็มีการพูดคุยกันนัดพบปะกันมาหลายรอบ เช่น COP25, COP26 และ COP28 โดยมีการเจรจากันถึงเรื่องของการบริหารการเปลี่ยนแปลงในด้านสิ่งแวดล้อมและภาวะโลกร้อน โดยปัญหาเรื่องโลกร้อนเป็นปัญหาที่ต้องช่วยกันคำนึงและหาวิธีบริหารปัญหานี้ ตัวอย่างเช่น ประเทศไทย ประเทศกัมพูชา และประเทศแถบอาเซียนจะเป็นปีที่ร้อนที่สุดอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน คือ มีอากาศร้อนมากกว่า 40 องศา ฉะนั้นประชาชนจะเตรียมรับมือต่อความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

5. ความเปลี่ยนแปลงด้านสาธารณสุข

ความเปลี่ยนแปลงด้านสาธารณสุขมีความเกี่ยวข้องกับภาวะโลกร้อนนี้ ดังจะเห็นได้จากโรคระบาดและติดต่อด้วย เช่น โควิด 19 ที่มีการแพร่ระบาด ติดต่อกและเป็นอันตรายที่คร่าชีวิตของชาวโลกหลายล้านชีวิต ซึ่งสะท้อนว่าระบบสาธารณสุขของประเทศใดบ้างที่แข็งแกร่ง ประเทศใดบ้างที่ยังไม่แข็งแรง ในเมื่อเจอความเปลี่ยนแปลงที่ไม่เคยคาดคิดมาก่อน หรือเรียกว่า Unprecedented นอกจากโควิด ยังมี monkey pox ที่ผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์จำเป็นต้องศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัย และคาดการณ์ว่าจะเป็นอย่างไรต่อไป

ความเปลี่ยนแปลงหลัก ๆ ทั้ง 5 ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น นอกจากจะส่งผลต่อโลกแล้ว ยังได้ส่งผลซึ่งกันและกันด้วยซึ่งแยกกันไม่ออก หากจะวิเคราะห์ต้องนำทั้ง 5 ด้านนี้แล้วก็ด้านอื่น ๆ มาวิเคราะห์ร่วมด้วย เพื่อให้เกิดความครอบคลุม

ความเปลี่ยนแปลงระดับภูมิภาค

ความเปลี่ยนแปลงระดับภูมิภาค ซึ่งได้รับผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงระดับโลก เราเห็นว่าแต่ละภูมิภาคในโลกมีความเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างกันออกไป เช่น ยุโรปมีความเปลี่ยนแปลงที่ต่างจากเอเชีย คือ ปัญหาเรื่องผู้อพยพ นอกจากนั้นยังเผชิญกับสงครามยูเครนที่ได้รับกระทบ สำหรับสหรัฐอเมริกามีท่าทีชะลอการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องใครสงครามดังกล่าว ดังจะเห็นจากการอนุมัติงบประมาณช่วยเหลือยูเครนล่าช้าที่สุดค่อนข้างจะใช้เวลานาน แล้วการเมืองภายในของเขากำลังจะมีการเปลี่ยนแปลง

ส่วนพื้นที่อื่น ๆ ในอเมริกายังเผชิญกับปัญหา เช่น อเมริกาใต้ก็มีปัญหาเฉพาะของอเมริกาใต้ ส่วนในตะวันออกกลางก็เจอปัญหามนุษยชาติและปัญหาอื่น ๆ อีก กล่าวคือปัญหาของตะวันออกกลางส่งผลกระทบต่อโลกเช่นกัน อย่างเช่น สงครามในฉนวนกาซามันก็ทำให้คนกลุ่มหนึ่ง ภัยธรรมชาติเข้าไปโจมตีเรือขนส่งสินค้าที่เขาคิดว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำให้ทำสงครามในฉนวนกาซา ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบประสงคูปทาน ราคาต้นทุนการผลิตของโลก นอกจากนั้นในคาบสมุทรเกาหลีที่ คิมจองอึน สั่งให้

ทดลองนิวเคลียร์บ่อยมาก ทำให้ประเทศเพื่อนบ้านพากันไปลอบบีประเทศอื่น ๆ ให้ช่วยเจรจา โดยปีนี้เริ่มปีใหม่มาลองปีใหม่ด้วยการลองอาวุธยุทโธปกรณ์ใหม่ ดังนั้นความมั่นคงในคาบสมุทรเกาหลีค่อนข้างที่จะเปราะบางเปราะบางมาก

ส่วนในอาเซียนมีการเปลี่ยนแปลงหลายอย่างที่ผ่านมา ตั้งแต่จากยุคสงครามสุริยบอันเนื่องจากผลของสงครามเย็น ซึ่งถ้ากลับไปดูในอดีตประวัติศาสตร์ ภูมิรัฐศาสตร์ของภูมิภาคของอาเซียนจะเห็นว่ามีสงครามร้อน เช่น สงครามที่เวียดนาม สงครามกลางเมืองที่กัมพูชา และวิกฤติที่มีเมียนมาร์ เป็นต้น อีกทั้งยังมีการเปลี่ยนแปลงอีกหลายที่ทำให้เสถียรภาพของภูมิภาคเปราะบาง จึงทำให้ผู้นำของประเทศอาเซียนจำเป็นต้องมีการพบปะ พูดคุยกันเพื่อหาทางออกจากวิกฤติที่ภูมิภาคต้องเผชิญ

ความเปลี่ยนแปลงระดับประเทศ

ความเปลี่ยนแปลงระดับประเทศ ทุกประเทศมักจะมี ความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเสมอ ไม่ว่าจะเป็นความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ซึ่งบางประเทศก็ได้เปลี่ยนแปลงจากเลวร้ายกลายเป็นดี บางประเทศจากดีสู่ความเสียหายร้ายแรง

สำหรับประเทศไทย โดยประเทศไทยผ่านการบริหารประเทศของรัฐบาลหลายชุดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และมีการพยายามผลักดันให้ไทยกลายเป็นศูนย์กลางในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการท่องเที่ยว ด้านการ

สาธารณสุข ด้านโลจิสติกส์ ด้านอื่น ๆ อีกมากมาย และเป็นประเทศที่มีบทบาทสำคัญในภูมิภาคและในเวทีโลก และความพยายามเหล่านี้ของรัฐบาลที่ผ่าน ๆ มาทำให้เห็นภาพชัดและเกิดผลจริงด้วยว่าประเทศไทยได้เปลี่ยนไปจากเดิม ที่ไม่ค่อยมีบทบาทในเวทีโลกหรือเวทีภูมิภาคกลับกลายมามีบทบาทอย่างสำคัญ หากดูในโครงสร้างพื้นฐาน 50 ปีที่แล้ว กล่าวคือ โครงสร้างพื้นฐาน การคมนาคมขนส่ง ยังมิได้สะดวกเท่ากับปัจจุบัน เช่น ตอนนี้เรามีปีทีเอสหลายสายตลอดจนมีรถไฟใต้ดิน โครงการ EEC และโครงการ Land bridge ที่ยิ่งใหญ่มหาศาลที่จะปรับเปลี่ยนโฉมของประเทศไทยไปโดยสิ้นเชิง เป็นต้น

การเปลี่ยนแปลงในประเทศกัมพูชาในระยะเวลา 45 ปี โดยนับจากที่กัมพูชาได้รับการปลดปล่อยจากระบอบเขมรแดงที่ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์คนกัมพูชา โดยกัมพูชามีการเปลี่ยนแปลงมหาศาลเช่นกัน ซึ่งเปลี่ยนจากการที่เป็นประเทศที่ไร้สันติภาพ เต็มไปด้วยสงครามกลางเมือง ระบบเศรษฐกิจของประเทศถูกทำลายอย่างสิ้นเชิง ซึ่งสงครามกลางเมืองเป็นผลมาจากสงครามเย็นด้วยในยุคนั้น แต่ปัจจุบันกลายมาเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาเป็นประเทศที่มีเสถียรภาพทางการเมือง มีสันติภาพเต็มร้อย ตลอดจนอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจหรือ GDP อยู่ที่ 7% ต่อปีเป็นระยะเวลา 20 ปีติดต่อกันตั้งแต่ ค.ศ. 2009 ถึง 2019 ขณะที่ปีที่แล้วนี้มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ 5.6% และปีหน้าคาดว่าจะมีการเติบโต 6.6% ทำให้ประชาชนชาวกัมพูชามีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างมากเมื่อเทียบกับเมื่อ 20 ปีที่แล้ว เช่น ในพนมเปญกับที่สีหนุวิลล์มีความเจริญ

ที่มากขึ้น บางคนบอกว่าเป็นการพัฒนาที่ปลอม แต่องค์กรปาฐกถารับรู้ลึกถึง
ความเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาที่เกิดขึ้นในกัมพูชา

ความเปลี่ยนแปลงที่น่าภูมิใจอีกหนึ่งประการคือเปลี่ยนจาก
ประเทศที่เคยรับกองทัพ หมวกสีเขียวของ UN มารักษาสันติภาพตอนปี
ค.ศ. 1992 และ ค.ศ. 1993 ก่อนเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกในประเทศ ญี่ปุ่น
เป็นชาติแรก ที่กัมพูชาส่งทหารออกนอกประเทศครั้งแรก และเป็นชาติแรก
ที่มากัมพูชา ตั้งแต่ปีค.ศ. 2006 กัมพูชามีสันติภาพ มีการพัฒนา และมีการ
ส่งทหารเพื่อรักษาสันติภาพ ภายใต้ UN ไปรักษาสันติภาพในหลายประเทศ
จนถึงบัดนี้

การระบาดของโควิด-19 ได้เปลี่ยนแปลงหลายสิ่งหลายอย่าง ชีวิต
ความเป็นอยู่ เช่น ต้องเปลี่ยนมา Work from home ถึงแม้จะมีความ
เปลี่ยนแปลงหลายอย่างแต่ไม่ได้เปลี่ยนเป้าหมายของประเทศกัมพูชา คือ
เป้าหมายที่กัมพูชาได้ตั้งไว้ว่าจะเปลี่ยนตัวเองให้กลายเป็นประเทศที่มี
รายได้ปานกลางระดับสูงภายใน ค.ศ. 2023 และเป็นประเทศที่มีรายได้สูง
ในปี ค.ศ. 2050 สำหรับการเลือกตั้งก็ได้สร้างความเปลี่ยนแปลงมหาศาลที่
เช่น ประเทศไทยมีรัฐบาลใหม่ทำให้มีโครงการใหม่ ๆ Land bridge หรือ
การเป็น Hub 8 ด้าน หากทำได้จริงก็จะเปลี่ยนแปลงมหาศาล ในกัมพูชาที่
เช่นกันท่านนายกรัฐมนตรีสมเด็จฮุน มาเนตที่ได้มาเป็นนายกรัฐมนตรีผ่าน
การเลือกตั้งของประชาชนที่เลือกพรรค CPP บางท่านบอกว่าเป็นการส่ง
มอบอำนาจจากพ่อสู่ลูก แล้วก็ภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรีคนใหม่ท่าน
สมเด็จฮุน มาเนต มีโครงการจำนวนมาก สร้างโดยเฉพาะทุ่มเงินกว่าสี่กว่า

พั่นล้านดอลลาร์ เพื่อที่จะอัปเดตโครงสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานของประเทศ เช่น ถนนหน สะพาน ทางด่วนจากพนมเปญไปสีหนุวิลล์ เมื่อก่อนต้องใช้เวลา 6 ถึง 8 ชั่วโมงในการเดินทางระยะทางแค่ 230 กิโลเมตร ตอนนี้เหลือแค่ 1 ชั่วโมง 30 นาที

อีกทั้งยังมีโครงการพลิกโฉมหน้ากัมพูชาอย่างสิ้นเชิงคือโครงการที่เรียกว่า คลองฟูนัน-เตโซ เป็นการขุดคลองเชื่อมต่อพนมเปญไปที่ทะเล เพราะว่ากัมพูชาเป็นประเทศที่ติดทะเลเหมือนประเทศไทย ถ้าขุดตรงนี้ได้ จะเชื่อมท่าเรือน้ำจืดในพนมเปญ หากขุดคลองตรงนี้จะขนส่งสินค้าจากพนมเปญที่มีอุตสาหกรรมต่าง ๆ รอบพนมเปญลงท่าเรือน้ำจืดในพนมเปญ ขึ้นไปที่ท่าเรือที่กัมโปต์ได้เลย และชีวิตความเป็นอยู่การพัฒนาคอนโดตึกสูง ๆ ที่เราเห็นอยู่ติดริมแม่น้ำเจ้าพระยาก็คงจะเกิดขึ้นริมคลองที่จะขุดในอนาคตนี้เช่นกัน ซึ่งจะส่งผลดีต่อประชาชนชาวกัมพูชาที่อยู่ตามบริเวณคลองที่จะขุดใหม่ประมาณ 2,600,000 คน ซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงประเทศกัมพูชาอย่างพลิกหลังมือเป็นหน้ามือ

การเปลี่ยนแปลงของรัสเซียปีนี้จะมีการเลือกตั้งประธานาธิบดีคนใหม่ แต่ตามข่าว ประธานาธิบดีใหม่อาจจะเป็นคนเดิม คือ บูติน ซึ่งอาจจะอยู่อีก 6 ปี อย่างงั้นคือถ้าคนเดิมอยู่ก็คงจะไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการเมือง แต่อาจจะเปลี่ยนแปลงเรื่องอื่น ๆ สำหรับสงครามที่ยูเครนก็น่าจะยังคงดำเนินต่อไปถ้าคนเดิวยังอยู่ เพราะตอนนี้ความได้เปรียบกลับมาอยู่ที่รัสเซีย ซึ่งต้องติดตามสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงต่อไป

ส่วนในสหรัฐอเมริกานั้นก็มีการเปลี่ยนแปลง เพราะว่าประเทศมหาอำนาจโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงโดยอ้อมส่งผลกระทบต่อที่อื่นด้วย ดังนั้นจำเป็นต้องติดตามดูความเคลื่อนไหวความเปลี่ยนแปลงในสหรัฐอเมริกาเป็นพิเศษ โดยหากการเลือกตั้งในเดือนพฤศจิกายนปีนี้ได้ โจไบเดน เช่นเดิม เราก็จะเดินซ้ำ ๆ ตามนั้นไปอีก สถานการณ์โลกคงเดาไม่ยาก แต่หากได้ทรัมป์มาน่าจะต้องวิ่งว่าท่านจะไปทางไหน ซึ่งคาดเดายากอีกทั้ง นโยบาย America First ทุกอย่างต้องคิดถึงผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกาก่อน ซึ่งยูเครน Zelenska จะหนาวกว่านี้หรือไม่ แล้วก็ภูมิภาคอื่น ๆ อีกจะถูกขู่อย่างไร และสงครามการค้าจะปะทุขึ้นมาอีกหรือไม่ ต้องติดตามอย่างใกล้ชิดต่อไป

ความเปลี่ยนแปลงขององค์กร

ความเปลี่ยนแปลงขององค์กร โดยแต่ละองค์กรจะมีความเปลี่ยนแปลงเหมือนประเทศ ภูมิภาค และโลก โดยการพิจารณาผลกระทบหรือความเปลี่ยนแปลงขององค์กรอาจทำได้ผ่านการจัดทำ SWOT matrix หรือวางแผนทัศน หารือหรือทำเป็น scenario ซึ่งอาจจะมีแผน A แผน B แผนระยะเฉพาะหน้า ระยะกลางระยะยาว การรับมือนั้นอาจทำอย่างเหมาะสมตามความถนัด ความสามารถ ต้นทุน และขอบเขตความรับผิดชอบที่มี ส่วนความเปลี่ยนแปลงที่ไม่สามารถคาดเดานั้น จำเป็นต้องวางแผนบริหารความเสี่ยง เพราะว่าคาดการณ์ไม่ได้ว่าจะเปลี่ยนแปลงอย่างไร จึงทำให้มีบริษัทประกันขึ้นมามากมายทั้งประกันชีวิต ประกัน

อื่น ๆ ซึ่งมีไว้เพื่อบริหารความเปลี่ยนแปลงที่คาดการณ์ไม่ได้ แต่สามารถ
บรรเทาความเสี่ยงลง

วิสัยทัศน์ผู้นำ

วิสัยทัศน์ผู้นำ หรือ ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ จากตำราว่าด้วยภาวะผู้นำ
และความเป็นผู้นำที่องค์ปาฐกเคยศึกษาผนวกกับประสบการณ์ โดย
วิสัยทัศน์ผู้นำมักมีความแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับผู้นำแต่ละท่าน ซึ่งยาก
ที่จะตีความว่าวิสัยทัศน์แบบไหนดี ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพมากที่สุด เว้น
แต่ได้เห็นผลงานที่ปรากฏขึ้นจากการปฏิบัติงานจริงแต่ทั้งนี้ทั้งนั้น องค์
ปาฐกได้สังเกตเห็นว่าผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และประสบความสำเร็จในหน้าที่การ
งานหรือในชีวิต มักมีหลักคิดและบุคลิกลักษณะดังนี้

1. รู้จักวางตัวให้เหมาะสม ปลอดภัยอยู่เสมอ ซึ่งผู้นำประเภทนี้จะ
รู้ว่าเมื่อช่างชนกัน และเราไม่ใช่ช่างเราแค่หญ้าหรือมดตัวเล็ก ๆ จะต้อง
ไปอยู่ตรงไหนที่จะปลอดภัย ซึ่งผู้นำแบบนี้จะประสบความสำเร็จ และรู้เขารู้
เรา รบร้อยครั้งชนะร้อยครั้ง โดยจะรู้ว่าผู้อื่นเก่งด้านไหน ขนาดไหน แล้ว
เรามีความสามารถด้านไหน ซึ่งมาจากทฤษฎีที่ของจีน

2. กล้าตัดสินใจ และตัดสินใจให้ถูกที่ถูกเวลา ดังคำกล่าวที่ว่า เรา
ต้องให้ยาคนที่เขากำลังต้องการยาหรือต้องให้การรักษาต่อคนที่กำลังป่วย

ฉะนั้น หากเกิดความเปลี่ยนแปลง จำเป็นต้องยอมรับและหาวิธีรับมือ รู้จักปรับตัวให้เหมาะสมเท่าทัน

3. ใจกว้าง ยืดหยุ่นและใจเย็น ยึดมั่นในความเป็นมืออาชีพ professionalism ซึ่งไม่เอาอารมณ์มาตัดสินใจในการทำงาน งานคืองาน อารมณ์ ความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นความสัมพันธ์ส่วนตัว และไม่เลือกปฏิบัติ ว่า ชาตินี้จะต้องให้มาตรฐานนี้ อีกชาติหนึ่งต้องอีกมาตรฐานหนึ่ง กล่าวคือ ต้องเท่าเทียมกันทั้งหมดหมด เช่น อาจารย์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่ผม ได้ที่พูดในวิดีโอทัศน์ว่า ไม่มีการเลือกปฏิบัติ ดูแลเท่าเทียมกันหมด

4. บริหารเวลาและสุขภาพอย่างลงตัว เพราะผู้บริหารต้องบริหาร เวลาเก่งควบคู่กับการบริหารสุขภาพเก่งด้วย มิใช่เก่งเรื่องอื่น ๆ แต่สุขภาพ แย่ลง ชีวิตก็ไม่ประสบความสำเร็จ

5. มองการณ์ไกล การกิจหรือพันธกิจสุดท้ายที่ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จต้องทำคือรู้จักสร้างผู้นำรุ่นใหม่ เพื่อที่จะมารับช่วงรับช่วงต่อ ตามทัศนะขององค์ปาฐกตามที่ได้เรียนจากนายผม “ถ้าเรา Failed to prepare ก็ต้อง prepare to be failed” ซึ่งจะเตือนสติเราอยู่เสมอว่าต้อง เตรียมพร้อม

6. มีคุณธรรม และให้อภัยต่อลูกน้องหรือว่าเพื่อนร่วมงาน และใช้ คนให้เหมาะสมกับความถนัด หากลูกน้องปฏิบัติงานไม่ดี เราต้องหันมามอง ตนเองด้วยว่ามอบหมายงานได้เหมาะสมกับความถนัดหรือไม่ เช่น ลาว

บอกว่า “เราเอานิ้วหนึ่งชี้ผู้อื่น แต่ต้องเอาอีก 3 นิ้วชี้กลับมาตัวของเราเองด้วย”

กล่าวโดยสรุป การรับมือกับความเปลี่ยนแปลงให้ได้อย่างยั่งยืนในระดับหนึ่งที่ยอมรับได้นั้น จำเป็นต้องเข้าใจความเปลี่ยนแปลงทั้งในอดีตเพื่อเป็นบทเรียนความเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบันและคาดการณ์ความเปลี่ยนแปลงในอนาคตอันใกล้และไกลให้ใกล้เคียงที่สุดเท่าที่จะทำได้ และมีการวางแผนเตรียมความพร้อมรับมืออย่างรอบคอบเหมาะสม ทันทั่วถึง และฝึกสร้างวิสัยทัศน์แบบผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มีหลักคิดและบุคลิกลักษณะดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

ในช่วงท้าย องค์ปาฐกได้อวยพรให้คณาจารย์ทุกท่านและแขกผู้มีเกียรติทุกท่าน น้อง ๆ ที่นั่งฟังอยู่ให้มีสุขภาพแข็งแรง ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ส่วนน้อง ๆ ขอให้เรียนได้เกรด A กันทุกคนเลยนะครับ และปิดท้ายด้วยการอวยพรให้ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ที่ได้เปลี่ยนจากคณะหมวดวิชามาเป็นภาควิชา ขอให้ในอนาคตเปลี่ยนเป็นคณะเพื่อจะได้มีศักยภาพผลิตคนดี ๆ เก่ง ๆ มารับใช้สังคมบริหารประเทศในยุค AI และเทคโนโลยีหลัง AI อีกต่อไป